

2013. évi főbb kutatási célkitűzések

A közszolgáltatók tevékenysége településeken, illetve különböző területi szinteken jelenik meg. Ennek megfelelően a rájuk vonatkozó szabályozások is több rétegűek. Nemcsak jogi, hanem gazdasági és igazgatásszervezési értelemben is. A különböző európai tradíciók más és más modelleket alakítottak ki a közszektor keretei közötti működésre, illetve az ahhoz való illeszkedésre nézve. A kutatás 2013. évi szakaszában főleg a modellek különbözőségeinek kutatását folytatjuk, illetve a folyamatszerűséget vizsgáljuk. Annak érdekében, hogy kiérleltebb válaszokat kapjunk a mai folyamatok és feszültségek megértéséhez.

A következő fő irányokat különíthetjük el a 2013. évre vonatkozóan:

- (1) nemzetközi összehasonlítások folytatása,
- (2) időben visszatekintő, folyamatelemző vizsgálatok a kelet-közép-európai és hazai folyamatokra nézve,
- (3) az eddigi tanulmányok válogatásából kötet megjelentetése, melynek fő üzenete a mai kor közszolgáltatóival szembeni új kihívások alapjainak felvázolása,
- (4) a további empirikus terepmunka módszertani és szervezési előkészítése.

1. Folytatjuk a 2012. évben megkezdett nemzetközi összehasonlításokat. A területi közfeladat-ellátás különböző köreire a nemzetközi összehasonlítás útján jellemző modelleket próbálunk meghatározni. Előzetes kiindulásunk szerint a modellezést az alábbi területeken különösen az európai gyakorlatokat alapul véve végezzük.

- a) Területi közszolgáltatások szabályozási modelljei a közüzemi körben, ezen belül külön
 - víziközmű-szolgáltatások,
 - hulladékgazdálkodás,
 - hálózatos energia-szolgáltatások területén.
- b) Szabályozási modellek a humán szolgáltatások körében, ezen belül
 - területi közszolgáltatások szabályozási modelljei a közoktatási közfeladatellátás körében,
 - területi közszolgáltatások szabályozási modelljei az egészségügyi közfeladatellátások körében,
 - területi közszolgáltatások szabályozási modelljei a szociális közfeladatellátás körében.
- c) Területi közszolgáltatások szabályozási modelljei az igazgatási szolgáltatások körében, ezen belül
 - a hatósági igazgatási szolgáltatások,
 - a rendészeti közfeladat-ellátás körében.

Az összehasonlító-rendszerező munkák fő elemei a következők:

MTA-DE KÖZSZOLGÁLTATÁSI KUTATÓCSOPORT

HORVÁTH M. TAMÁS, az MTA doktora

4028 Debrecen, Kassai út 26.

Tel: (52) 512-700/ 77119

Fax:

e-mail: kozszolg.kut@law.unideb.hu

- Alapmodellek meghatározása az európai (a fejlett nyugati) világban a polgári fejlődés folyamatában. Ezek a továbbiakban a témakör értelmezése során relációs pontokat jelentenek.
- A modellek elhatárolásának különböző szempontjai, közülük egy vagy több lehet. Ilyen különösen, hogy mi a közfeladatok kiterjedése az adott körben, azaz mi a közszolgáltatási tartalom. Ennek eltérései alapot adhatnak tipizálásra. Ehhez képest a helyi önkormányzati decentralizáció léte, illetve helye és szerepe mértékadó változó.
- A modellek egymásra hatása. Befolyás az Európai Unió kapcsolódó politikáinak kialakulására és változásaira. A kelet-közép-európai országok fejlődésére gyakorolt hatások a viszonyítási modellekhez képest való elhelyezésem keresztül.
- A modellek aktuális fejlődési állapota. Az aktuális állapotot a kétezres első évtized közepétől, illetve 2007–8. évi ingatlanhitelezési válságtól datálhatjuk. Ilyen vagy olyan okból, kb. ekkortól az uniós politikák közül több területén irányváltás következett be. Milyen hatással látszik érvényesülni ez a közeg a kelet-közép-európai és más később integrálódó országokra nézve?

Az összehasonlító modellek képzésének alapja tehát lehet a történeti tradíció. De mindenképpen szükséges az értelmezéshez ennek továbbvezetése. Vagyis onnan nézzük a modellek alkalmazhatóságát, hogy annak van-e valamilyen relevanciája az alkalmazandó tipizáláshoz a koncepciókban körvonalazott állításaink szempontjából.

A projektben a modellek relatív viszonyítási pontokként kellene. Nem szükséges ágazatcsoportok között egységesíteni őket, hacsak nem adja magát kifejezetten ilyen összefüggés. Abból indulunk ki, hogy az érintett társadalmi elosztási szakrendszereknek megvan a maguk sajátos fejlődése, változási mintái. Nem akarunk tehát abszolút, minden ágazatpolitikára érvényes besorolást alkotni. Egyszerűen a hazai vagy bármely más változások értelmezéséhez szükség van minden területen viszonyítási pontokra. A modellek szerepe itt ez, a térségi országok fejlődési állásának elhelyezésén, valamint az uniós politikák alakulásának és hatásainak megítélésén keresztül érvényre jutó módon. Az összehasonlítás célja, hogy „kikacsintson” a mintakövető, fejletlenebb országok útjára és lehetőségeire, köztük Magyarországra.

2. A funkcionális koncepcionálás és az ágazatcsoportok szerinti nemzetközi modellalkotás után, a 2013. évben folyó munka másik része „longitudinális” vizsgálat, immár egyes problémakörök szerint a hazai szabályozási kérdésekre jobban fókuszál szakasz. A kiindulópont ekkor az lesz, miként helyezhetjük el az egyes konkrét kérdésköröket az európai és a kelet-közép-európai jellemző folyamatok között. Központi kérdés a közszektor és az állam szerepeinek változása, annak követése és magyarázata a szolgáltatások ágazati sajátosságaira figyelemmel lévő módon.

A 2013. évi tartalmi munka törzsét ez a szakasz adja. Az e körben készülő résztanulmányok döntően a később megjelentetni tervezett rendszerező kötet fejezeteit alapozzák meg. A kötet előzetes címe: *Közszolgáltatások szervezéstana*. A modern polgári társadalom közüzemi, jóléti és közszolgálati feladatainak társadalom-szervezési sajátosságait tekinti át gazdasági, szolgáltatási, ágazatpolitikai szempontokból.

A vizsgálatok tartalma a következő pontokból áll:

- ellátásszervezési modell-alapok áttekintése ágazatcsoportok szerint, pl. szociális ellátó nagyrendszer modelljeinek meghatározása;
- a helyi önkormányzati megoldás helye és súlya, az erre vonatkozó típusok elhatárolása;
- részletesebb tárgyi összehasonlítás, megoldások tipizálása, illetve jellemző adatsorok útján, pl. az egyes önkormányzati megoldási formák elterjedtsége és megoszlása szempontjából;
- a magyar megoldás leírása, és elhelyezése a modellek között; nagyobb részt a kb. 1985–2010 közötti időszak folyamatának tagolása; kisebb részben, de lényegi jelentőséggel a 2010 utáni időszakról szólóan, folyamatba helyezve.

Összességében e fejezetek nem leíróak, hanem önálló koncepciót kifejtőek. Ezek üzenete különböző lesz, témák szerint eltérően. A szerzői kollektíva álláspontjai is egymással vitatkozók lehetnek

Különösen érdemi kérdés a 2010-től kezdődő fejlemények elemzése. Ezt törekszünk egy meghatározott folyamatba helyezni. Később a változásokhoz képest a vonatkozó részek kiegészítésre, korrigálásra kerülnek. Nemzetközi és hazai értelemben egyaránt a folyamatszerűségein vagy annak feszültségein van a hangsúly.

3. 2013-ban kiadunk egy kötetet a modern közzolgáltatási változások folyamatáról. Ebben foglalkozunk a kutatás funkcionális szabályozási modelljeivel finanszírozási, vagyongazdálkodási, humán erőforrási és európai uniós politikai szempontjából. Az európai nemzetközi modelleket továbbá összehasonlító szemlélettel tipizáljuk. A közzolgáltatások helyi-területi viszonyainak változását a hazai folyamatok tükrében is áttekintjük. Rendszerezett formában összehasonlító adatokat is közlünk.

4. Megkezdjük a kutatási tervben szereplő empirikus munka előkészítését, amelyet 2014-ben vagy 2015-ben bonyolítunk le. Résztanulmányok készülnek módszertani alapokról és előzményekről. Empirikus esetmunkákat és tematikus feldolgozásokat is indítunk előzetesen a rendszerező felmérés előkészítése érdekében. Egyelőre bizonyos körvonalakat tudunk tisztázni, továbbá a helyszíneresés és időpont kijelölése kritériumainak meghatározása van soron.